

Брюксел, 18.9.2020 г.
COM(2020) 565 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**Съюз на равенство: План за действие на ЕС за борба с расизма за периода 2020 —
2025 г.**

Налага се да говорим за расизъм. Налага се също да действаме. Посоката винаги може да се промени, стига да има желание за това. Радвам се, че живея в общество, което осъжда расизма. Но това не е достатъчно. Мотото на нашия Европейски съюз е: „Единни в многообразието.“ Нашата задача е да подкрепим тези думи и да ги изпълним със смисъл.

Председателят на Комисията Фон дер Лайен (реч пред Европейския парламент, 17 юни 2020 г.)

1. Въведение: постигане на целта „Единни в многообразието“

Дискриминацията, основана на раса или етнически произход¹, е забранена в Европейския съюз. Въпреки това такава дискриминация продължава да съществува в нашето общество. Не е достатъчно да сме против расизма. Трябва да действаме проактивно срещу него.

Расизмът² ощетява обществото по множество различни начини. Най-директно това означава, че голям брой хора, живеещи в Европа, са изправени пред дискриминация, засягаща човешкото им достойнство, перспективите им в живота, благоденствието и благосъстоянието им, а много често и личната им безопасност. Дискриминацията означава също провал в отстояването на основни ценности на ЕС. Всички в ЕС би трябвало да имат възможност да се възползват от своите основни права и свободи, да участват равноправно в обществото, независимо от своята раса³ или етнически произход⁴. Нашата социална, политическа и икономическа сила се корени в нашето единство в многообразието — расизмът прави всички ни по-слаби. ЕС може и трябва да направи повече, за да осигури равно третиране и равенство за всички.

Настъпил е моментът за равностойност. Повече от половината европейци смятат, че подобна дискриминация е широко разпространена в тяхната държава⁵. Противоречието между нашите ценности за равенство и реалността на дълбоко вкоренен расизъм не може да бъде пренебрегнато: световното движение „Животът на чернокожите има значение“ подежда като разтърсващо напомняне. Време е да осъзнаем и противодействаме на разпространението на расизма и расовата дискриминация, да обмислим какво можем да направим, като се ангажираме на местно, национално и международно ниво и на нивото на ЕС. ЕС е изграден върху многообразието и насърчаването на общество на плурализъм, толерантност и недискриминация: налага се да действаме не само защото носим отговорност, но и за да останем верни на своите ценности. Отстояването на ценностите започва у дома, в нашата собствена институция. Комисията ще предприеме мерки, за да подобри значително многообразието на своя

¹ Пряката и непряката дискриминация, основани на раса или етнически произход, са дефинирани в член 2 от Директива 2000/43/ЕО на Съвета от 29 юни 2000 г. относно прилагане на принципа на равно третиране на лица без разлика на расата или етническия произход („Директивата за расовото равенство“).

² Съгласно Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността към Съвета на Европа расизъм „означава убеждението, че на основания като раса, цвят, език, националност или национален или етнически произход може да се обоснове презрение към лице или група от лица или схващане за превъзходство на лице или група от лица“.

³ Използването на термина „расов произход“ не означава приемане на теории, опитващи се да установят съществуването на отделни човешки раси.

⁴ Относно понятието „етническа принадлежност“ вж. решение от 16 юли 2015 г., *ЧЕЗ Разпределение България* С- 83/14, EU:C:2015:480, т. 46.

⁵ Евробарометър 2019 г.; Дискриминацията в ЕС.

персонал и да се погрижи всички да просперират и да дадат своя принос към работната среда.

Расизмът се проявява в различни форми. Явните прояви на индивидуален расизъм са най-очевидните. Твърде често расовият или етнически произход се използва като основа за дискриминация — пандемията от COVID-19 и последиците от терористичните атаки са само част от най-скорошните случаи, при които вината несправедливо бе хвърлена върху хора от малцинствен расов или етнически произход. Хора от азиатски и африкански произход, мюсюлмани, евреи и роми — всички те са страдали от прояви на нетърпимост. Но други, не толкова ясно изразени форми на расизъм и расова дискриминация, основани на подсъзнателна предубеденост, могат да нанесат не по-малки щети. Расисткото и дискриминационното поведение могат да обхванат социалните, финансовите и политическите институции, оказвайки въздействие върху лостовете на властта и разработването на политики. Този структурен расизъм увеличава препятствията, с които се сблъскват гражданите единствено заради расовия или етническия си произход. Хората, засегнати от расизъм, усещат всеки ден отражението му върху достъпа си до работни места, здравеопазване, жилищно настаняване, финансиране или образование, както и в прояви на насилие.

Съществуват различни форми на расизъм, например расизъм срещу чернокожите, антициганизъм, антисемитизъм и расизъм, насочен срещу азиатците, както и расизъм, свързан с религията или убежденията, какъвто е случаят с омразата срещу мюсюлманите. Общото при всички тях е, че личностната стойност на отделния човек е подкопана от стереотипи, основани на предразсъдъци. В допълнение към религията или убежденията расизмът може да бъде съпътстван от дискриминация и омраза на други основания като пол, сексуална ориентация, възраст и увреждане или срещу мигрантите. Това трябва да бъде взето под внимание чрез интерсекционален⁶ подход.

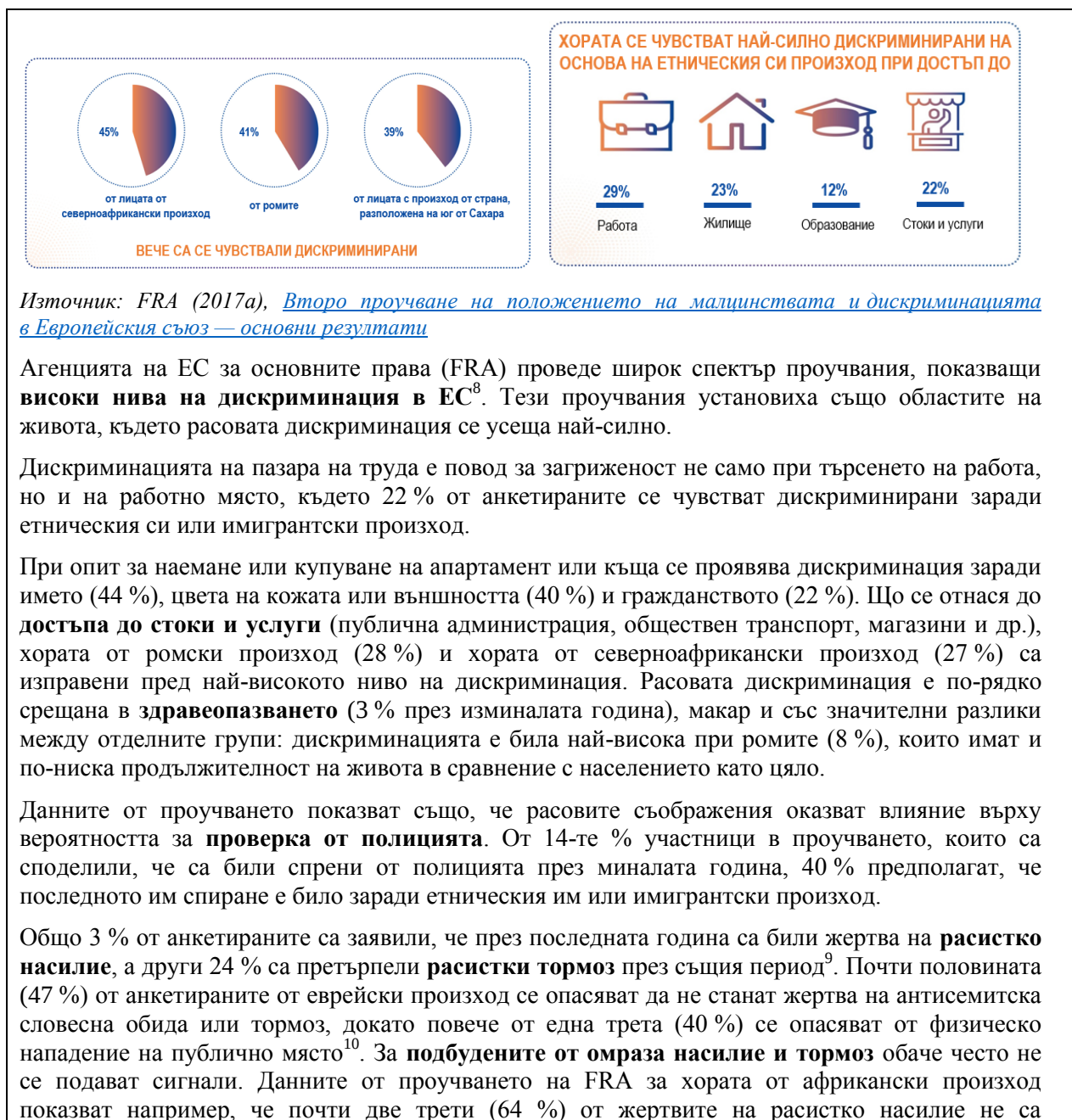
ЕС разполага с действащи правни инструменти и цялостна политика, за да изгради истински Съюз на равенство. Понастоящем това се засилва в определени области на равенството⁷. Комисията ще допълни тези тематични усилия с предложение за всеобхватна стратегия, която да гарантира, че Хартата на основните права на ЕС се прилага ефективно в държавите членки и че правата в Хартата, включително равенство и недискриминация, са реалност за всички.

Този план за действие определя поредица от мерки за засилване на действията, за подпомагане да бъдат чути хората от малцинствен расов или етнически произход, както и за обединяване на участници от всички равнища в съвместно начинание за предприемане на по-ефективни мерки срещу расизма и за изграждане на свободен от расизъм и дискриминация живот за всички.

⁶ Съгласно член 10 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) „при определянето и осъществяването на своите политики и дейности Съюзът се стреми да се бори срещу всякаква форма на дискриминация, основана на пол, раса или етническа принадлежност, религия или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация“. Европейският институт за равенство между половете определя „интерсекционалността“ като „аналитичен инструмент за изследване, разбиране и даване на отговор на начините, по които полът, свързан с други лични характеристики/идентичност, има отношение към индивидуалния опит от дискриминация“. Това определение е приложимо за всички форми на дискриминация.

⁷ Сред тях са съобщението на Комисията [Съюз на равенство: Стратегия за равенство между половете \(2020 — 2025 г.\)](#), (COM(2020)152 final), както и целенасочени подходи за равенство по отношение на ромите и ЛГБТИ+, които ще бъдат предложени през есента. В допълнение планът за действие на ЕС за интеграция и приобщаване е планиран за 2020 г., нова стратегия за правата на хората с увреждания — за 2021 г., както и работа срещу антисемитизма.

2. Проява на расизъм от отделни лица — преодоляване на вредите, нанасяни на хората и обществото

⁸ Числата в графиките са посочени в следните проучвания на FRA: [Второ проучване на положението на малцинствата и дискриминацията в Европейския съюз — основни резултати](#) (2017 г.); [Второ проучване на положението на малцинствата и дискриминацията в Европейския съюз Мюсюлмани — избрани резултати](#) (2017 г.); [Преживявания и впечатления за антисемитизма — Второ проучване относно дискриминацията и престъпленията от омраза срещу евреите в ЕС](#) (2018 г.); [Второ проучване на положението на малцинствата и дискриминацията в Европейския съюз: Роми — Избрани резултати](#) (2016 г.); [Да си чернокож в ЕС](#) (2018 г.).

⁹ FRA: [Второ проучване на положението на малцинствата и дискриминацията в Европейския съюз — основни резултати](#) (2017 г.).

¹⁰ FRA: [Преживявания и впечатления за антисемитизма — Второ проучване относно дискриминацията и престъпленията от омраза срещу евреите в ЕС](#) (2018 г.).

сигнализирали за най-скорошния случай нито на полицията, нито на друга организация или служба¹¹.

2.1. Борба с расизма и расовата дискриминация чрез законодателство: обзор и действия

Понастоящем действията за борба с дискриминацията, расизма, ксенофобията и други видове нетърпимост на европейско ниво се осланят на установената правна рамка на ЕС. Тя се основава на редица разпоредби на Договорите¹², както и на основния принцип за недискриминация и равенство, потвърдени също в Хартата на основните права на ЕС¹³.

Докато борбата с расизма изисква решителни действия в различни области, защитата, предоставяна от законодателството, е от ключово значение. Цялостна система за защита срещу дискриминацията изисква най-вече ефективно прилагане на правната рамка, за да се гарантира, че индивидуалните права и задължения се спазват на практика. Означава също да се гарантира, че няма пропуски в тази защита. Неотдавнашните събития, извадили наяве расовите напрежения, породиха загриженост, че правната защита срещу расовата или етническата дискриминация не се прилага ефективно. Това води също до безпокойство за взаимоотношенията между правоприлагащите органи и малцинствата (вж. раздел 2.2 по-долу).

Комисията ще извърши **цялостна оценка** на съществуващата правна рамка, за да установи как да подобри изпълнението, дали тя все още изпълнява предназначението си и дали съществуват пропуски, които трябва да се попълнят. Тази оценка ще се основава на текущия мониторинг на транспонирането и прилагането на законодателството на ЕС, по-специално на редовния диалог с държавите членки и предстоящия доклад относно прилагането на Директивата за расовото равенство. Мнението на заинтересованите страни, по-специално на хората, които представляват засегнатите от расизма и расовата дискриминация лица, също ще бъде от съществено значение, за да се определи какво трябва да се промени, за да се постигне максимален обхват и въздействие от действията на ЕС.

Директивата за расовото равенство и органите по въпросите на равенството

Директивата за расовото равенство¹⁴ определя правната защита срещу дискриминация на основата на расов или етнически произход в продължение на повече от две десетилетия. Тя забранява пряката и непряката дискриминация на основата на расов или етнически произход в областта на заетостта и професиите, образованието, социалната защита, включваща здравеопазването, социалното благополучие, предлагането и достъпа до стоки и услуги, които са на разположение на обществеността, включително жилищно настаняване. През последните години Комисията засили **наблюдението на изпълнението ѝ**. Особено внимание бе обърнато на дискриминацията на децата от ромски произход в образованието. През 2021 г. Комисията ще докладва относно прилагането¹⁵ на Директивата и впоследствие ще

¹¹ FRA: [Да си чернокож в ЕС \(2018 г.\)](#).

¹² Член 2 и член 10 от Договора за Европейския съюз (ДЕС), член 19 и член 67, параграф 3 от ДФЕС.

¹³ По-конкретно членове 20 и 21.

¹⁴ Директива 2000/43/ЕО на Съвета.

¹⁵ Докладът ще бъде представен съвместно с доклада относно Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 г. за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите.

подготви евентуално законодателство до 2022 г. Докладът ще направи оценка на изводите от изпълнението на Директивата и ще определи дали съществуват пропуски: област от особен интерес по отношение на възможно ново законодателство е **правоприлагането**¹⁶. Докладът също така ще допринесе за насърчаване на постоянни действия за приоритизиране на **производствата за установяване на нарушения**, които оказват значително въздействие.

Директивата изисква от държавите членки да определят орган, който да предоставя независима помощ на жертвите на дискриминация, да насърчава равенството, да провежда независими проучвания и да подготвя независими доклади и препоръки. Тези **органи по въпросите на равенството** са изключително важни, за да се гарантира, че лицата и групите, подложени на дискриминация, могат да се възползват пълноценно от правата си: те би трябвало ефективно да изпълняват задачите, възложени им съгласно законодателството на ЕС. Правото на ЕС обаче дава свобода на действие на държавите членки относно правомощията и функциите на органите по въпросите на равенството. В резултат на това съществуват значителни разлики между националните органи по въпросите на равенството, които Комисията положи усилия да смекчи с Препоръката относно стандартите за органите по въпросите на равенството през 2018 г.¹⁷ **Ролята и независимостта на органите по въпросите на равенството**, както и потенциалната необходимост от ново **законодателство за засилване на ролята на тези органи** ще бъдат важна тема в доклада през 2021 г.

Освен това Комисията насърчава държавите членки да създадат възможност за **стратегически съдебни спорове**¹⁸ на национално ниво в съответствие с Препоръката на Комисията относно стандартите за органите по въпросите на равенството и съгласно своите национални процедурни правила. Стратегическите съдебни спорове играят ключова роля за повишаване на обществената осведоменост, както и за осъществяване на напредък в изясняването и защитата на правата на човека.

Понастоящем законодателството на ЕС за борба с дискриминацията, извън областите на заетостта и професионалното обучение, се прилага единствено спрямо пола и расовия или етнически произход¹⁹. Няма хоризонтален подход, обхващащ дискриминацията на всякакви основи. За отстраняване на пропуските в защитата срещу всички форми на дискриминация Комисията ще продължи да насърчава напредъка към необходимото единодушие в Съвета за приемане на нейното **предложение от 2008 г. за прилагане на принципа на равно третиране на лицата без оглед на религиозна принадлежност или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация**²⁰.

¹⁶ Вж. раздел 2.2 относно противодействието на дискриминацията, извършвана от правоприлагащите органи.

¹⁷ Препоръка (ЕС) 2018/951 на Комисията от 22 юни 2018 г. относно стандартите за органите по въпросите на равенството.

¹⁸ При воденето на стратегически съдебни спорове се подбират подходящи дела („тестови случаи“) за представяне в съда с цел постигане на конкретен резултат. Намерението е тези правни процедури да окажат по-широко положително въздействие върху разработването на закони и политики, както и да създадат прецедент за разрешаването на подобни случаи.

¹⁹ Директива 2000/43/ЕО на Съвета от 29 юни 2000 г. относно прилагане на принципа на равно третиране на лица без разлика на расата или етническия произход; Директива 2004/113/ЕО на Съвета от 13 декември 2004 г. относно прилагане на принципа на равното третиране на мъжете и жените по отношение на достъпа до стоки и услуги и предоставянето на стоки и услуги.

²⁰ COM(2008) 426 окончателен.

Рамковото решение относно борбата с расизма и ксенофобията и други правни средства за борба с расизма

Рамковото решение относно борбата с расизма и ксенофобията чрез наказателното право²¹ има за цел да гарантира, че сериозните прояви на расизъм и ксенофобия се наказват с ефективни, пропорционални и възпиращи санкции в целия ЕС. Ефективното прилагане на този инструмент е от ключово значение, за да се гарантира, че изказванията, подбуждащи към омраза, и престъпленията от омраза получават ефективен наказателен отговор и че жертвите на престъпленията са признати и са им предоставени ефективни правни средства за защита. Рамковото решение е допълнено с **Директивата за правата на жертвите**²², която, освен всичко останало, има за цел да осигури справедливост, защита и подкрепа за жертвите на престъпления от омраза и на изказвания, подбуждащи към омраза.

От 2014 г.²³ Комисията наблюдава транспонирането на Рамковото решение в правните системи на държавите — членки на ЕС. Съществува сериозна загриженост доколко националните наказателни кодекси налагат правилни санкции по отношение на изказванията, подбуждащи към омраза, и престъпленията от омраза. Като въпрос от първостепенно значение Комисията ще положи всеобхватни усилия, за да осигури **пълно и правилно транспониране и изпълнение** на Рамковото решение в целия ЕС, особено там, където определението за изказвания, подбуждащи към омраза, или санкциите срещу престъпленията от омраза не са правилно транспонирани в национален закон и при необходимост ще стартира производства за установяване на нарушения.

Прояви на расизъм има и онлайн. Рамковото решение задължава държавите членки да обявят за престъпление публичното подбуждане към насилие или омраза въз основа на раса, цвят на кожата, религия, произход, национална, расова или етническа принадлежност, включително когато е извършено онлайн. Въпреки това **онлайн незаконните изказвания, подбуждащи към омраза**, продължават да се увеличават, а расистките изказвания, подбуждащи към омраза, са често срещано явление²⁴. Преди четири години Комисията стартира Кодекса за поведение за борба с онлайн незаконните изказвания, подбуждащи към омраза, заедно с доброволната ангажираност от страна на информационно-технологичните платформи да преглеждат и, ако е

²¹ Рамково решение 2008/913/ПВР на Съвета от 28 ноември 2008 г. относно борбата с расизма и ксенофобията посредством наказателното право. Решението задължава държавите членки да санкционират публичното подбуждане към насилие или омраза въз основа на раса, цвят на кожата, религия, произход, национална или етническа принадлежност (включително онлайн).

²² Директива 2012/29/ЕС задължава държавите членки да осигурят справедливо и недискриминационно третиране на жертвите на престъпления, обръщайки специално внимание на жертвите на престъпления, извършени с предубеждение или подбудени от дискриминация. Вж. документа за ключовите принципи на подкрепата на жертвите, изготвен през 2017 г., за информация относно връзките между Директивата за правата на жертвите и защитата, предоставяна срещу престъпленията от омраза; http://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?doc_id=48874

²³ На 1 декември 2014 г. Комисията получи правомощия да упражнява надзор върху транспонирането на рамковите решения от държавите членки, включвайки и този инструмент. Вж. също Доклада на Комисията до Европейския парламент и Съвета от 2014 година за прилагането на Рамково решение 2008/913/ПВР на Съвета относно борбата с определени форми и прояви на расизъм и ксенофобия посредством наказателното право (COM(2014) 27 final).

²⁴ Проучване на Евробарометър, проведено през 2016 г., показва, че почти половината от хората, участващи в онлайн обсъждания, изпитват колебания да се включат в онлайн дебати заради омраза и заплахи: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/media-pluralism-and-democracy-special-eurobarometer-452>

необходимо, да премахват незаконното съдържание на изказванията, подбуждащи към омраза²⁵. Петата оценка на Кодекса показва, че е постигнат значителен напредък по отношение на премахването на онлайн изказванията, подбуждащи към омраза²⁶, но необходимостта от прозрачност на платформите и обратна връзка с потребителите остава. Комисията ще продължи сътрудничеството си с ИТ компаниите и ще разшири усилията си към други платформи на социалните мрежи, включително онези, които се използват предимно от деца и юноши, като в същото време продължи да насърчава приложими на практика мерки за борба с онлайн изказванията, подбуждащи към омраза, и насърчава приемането на многообразието.

Началото на следващият етап ще бъде положено със **законодателния акт за цифровите услуги**, който ще увеличи и хармонизира отговорностите на онлайн платформите и на доставчиците на информационни услуги и ще засили надзора върху политиките за съдържанието на платформите в ЕС²⁷. Възможностите, които се обмислят, включват задължително въвеждане на системи за уведомяване и предприемане на действия, както и задължения за сигнализиране и прозрачност, изискващи от платформите да предоставят информация за мерките спрямо незаконното съдържание, включително изказвания, подбуждащи към омраза. Това не само ще насърчи политики за модерирание на съдържанието, които ще защитят свободата на изявленията онлайн, но ще предложи основа за събиране на данни за обхвата и формите на онлайн расистки изявления, подбуждащи към омраза, подпомагайки гражданското общество и политиките да формулират политики за ефективна борба с расизма.

В рамките на интернет форума на ЕС Комисията работи заедно с държавите членки и интернет дружества върху референтен списък със забранени насилствени екстремистки символи и групи, който да се използва доброволно за насочване на политиките за модерирание на съдържанието. Списъкът ще бъде представен на срещата на министрите в рамките на интернет форума на ЕС през декември 2020 г.

Директивата за аудиовизуалните медийни услуги²⁸ поставя изисквания за защита на потребителите на аудиовизуални медийни услуги и платформи за споделяне на видеоклипове от подбуждане към насилие или омраза, както и от дискриминационни аудиовизуални търговски съобщения. Тя също така задължава платформите за споделяне на видеоклипове да предприемат необходимите мерки, за да защитят потребителите от расистко и ксенофобско съдържание.

Трябва да се подчертае, че всякакви мерки, ограничаващи правото на свободно изразяване на мнение, трябва да са съобразени със съществуващите изисквания, залегнали в член 11 и член 52 от Хартата на основните права, където е приложимо, и конституционните традиции на държавите членки.

²⁵ Опитът, натрупан с Кодекса за поведение, насърчи работата на Комисията по Препоръката от 1 март 2018 г. относно мерки за ефективна борба с незаконното съдържание онлайн (C(2018) 1177).

²⁶ Според резултатите от последния мониторинг, публикуван от Комисията през юни 2020 г., в рамките на 24 часа ИТ компаниите анализират 90 % от съдържанието, за което е подаден сигнал, и премахват 71 % от съдържанието, преценено като незаконни изказвания, подбуждащи към омраза. Повече подробности, включително основания за сигнализиране на омраза, са достъпни на следния адрес: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/codeofconduct_2020_factsheet_12.pdf

²⁷ Съобщение [Изграждане на цифровото бъдеще на Европа](#) COM(2020) 67.

²⁸ Директива (ЕС) 2018/1808 от 14 ноември 2018 г., изменяща Директива 2010/13/ЕС за координирането на някои разпоредби, установени в закони, подзаконови и административни актове на държавите членки, отнасящи се до предоставянето на аудиовизуални медийни услуги (Директива за аудиовизуалните медийни услуги). Директивата насърчава използването на съвместно регулиране и саморегулиране до степента, разрешена от законодателните системи на държавите членки.

Комисията:

- ще докладва относно изпълнението на Директивата за расовото равенство през 2021 г.;
- до 2022 г. ще представи необходимото законодателство за преодоляване на недостатъците, включително укрепване на ролята и независимостта на органите по въпросите на равенството;
- ще гарантира пълно и правилно транспониране и изпълнение на Рамковото решение относно расизма и ксенофобията на територията на ЕС, включително чрез производства за установяване на нарушения.

Комисията насърчава държавите членки:

- да осигурят пълното транспониране на законодателството на ЕС и подходящото му прилагане в държавите членки;
- бързо да постигнат споразумение относно предложението на Комисията от 2008 г. за прилагане на принципа на равно третиране на лицата без оглед на религиозна принадлежност или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация.

2.2. Отвъд законодателството на ЕС — повече действия за борба с расизма в ежедневието

Противодействие на дискриминацията, проявявана от правоприлагащите органи

Ефективната полицейска работа и уважението към основните права се допълват взаимно. Правоприлагащите органи са ключов фактор за гарантиране на спазването на закона и обезпечаване на сигурността. Признаването на многообразието и гарантирането на справедливо прилагане на закона е изключително важно за борбата с расизма. Случаите на дискриминация обаче съществуват отдавна: FRA е включила в изследванията си неправомерното профилиране и действия на полицията²⁹. Подобна дискриминация може да подкопае доверието във властта и да доведе до други негативни резултати като недостатъчно докладване на престъпления и съпротива към публичната власт.

Агенциите на ЕС, като FRA и Агенцията за обучение в областта на правоприлагането (CEPOL) вече отделиха значителни ресурси³⁰ за увеличаване на капацитета на държавите членки за гарантиране, че основните права и принципи са зачитани от държавните служители, и по-специално в областта на недискриминацията. Международни организации също допринесоха за тази цел³¹.

Профилирането се използва често и законно от правоприлагащите служители за предотвратяването, разследването и наказателното преследване на престъпления. Но **профилирането, водещо до дискриминация**³² на основата на определени категории

²⁹ Второ проучване на положението на малцинствата и дискриминацията в Европейския съюз — основни резултати (2017 г.)

³⁰ Вж. например прегледа на ресурсите и инициативите за подкрепа на обучителните програми за престъпленията от омраза в държавите членки, достъпен на адрес: http://ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=43147

³¹ Съвет на Европа; Бюро на ОССЕ за демократични институции и права на човека.

³² Профилирането се изразява в категоризиране на хората според (предполагаемите) им лични характеристики, които е възможно да включват расов или етнически произход, цвят на кожата, религия и националност. Макар полицейските служители да имат право да вземат под внимание

лични данни, разкриващи например расовия или етническия произход, е незаконно³³. През юли 2020 г. Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността (ЕКРН) на Съвета на Европа изрично предупреди срещу расовото профилиране³⁴.

С помощта на групата на високо равнище за борба с расизма, ксенофобията и другите форми на нетърпимост Комисията ще подкрепи държавите членки в предотвратяването на дискриминационни нагласи сред правоприлагащите служители, развиването на необходимите умения за разследване и наказателно преследване на престъпленията от омраза и за гарантиране на справедливо и адекватно третиране на жертвите³⁵. Това ще включва набелязване на основните пропуски и нужди на държавите — членки на ЕС, и обучение за разкриването и наказателното преследване на престъпления от омраза. FRA ще бъде приканена да събере и разпространи добри практики, насърчаващи **справедлива полицейска намеса**, да надгради съществуващото си ръководство за обучение³⁶ и да даде насоки относно предотвратяването на неправомерното профилиране³⁷. Агенцията би трябвало също да продължи да събира и публикува данни относно отношението на полицията към малцинствата. CEPOL би трябвало да поработи по-усилено над цялостни пакети за обучение за правата на човека, етиката и расизма, и да подобри осведомеността относно справедливата и приобщаваща полицейска работа сред полицейските служители на средно и висше ниво, както и сред представителите на правоприлагащите органи³⁸.

Недостатъчното сигнализиране за престъпления от омраза, подбудени от расизъм³⁹, е сериозна пречка пред правоприлагането и изготвянето на политики. Неотдавнашната стратегия на ЕС относно правата на жертвите⁴⁰ признава, че жертвите на престъпления, принадлежащи към общности в неравностойно или уязвимо положение или малцинства, вероятно имат ниско доверие в публичните власти, което ги възпира да сигнализират за престъплението. Безопасна среда за жертвите, за да сигнализират за

подобни характеристики, когато спират дадено лице, те не могат да използват нито една от тях като единствен или основен критерий за спиране на лицето. Профилиране, основано единствено или главно на една или повече защитени характеристики, се превръща в пряка дискриминация и следователно нарушава правата и свободите на лицето, което го прави незаконно (FRA (2018 г.), [Предотвратяване на неправомерното профилиране сега и в бъдеще: ръководство](#)).

³³ Член 11, параграф 3 от Директива (ЕС) 2016/680 от 27 април 2016 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни от компетентните органи за целите на предотвратяването, разследването, разкриването или наказателното преследване на престъпления или изпълнението на наказания и относно свободното движение на такива данни.

³⁴ Вж: <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/-/ecri-warns-against-racial-profiling-in-policing-and-calls-for-a-systemic-response-to-address-racism-in-all-areas>

³⁵ По-специално чрез новия работен поток, разработен от работната група на Комисията за обучение за престъпленията от омраза и изграждане на капацитет за националното правоприлагане.

³⁶ FRA (2013 г.), [Обучение на полицейските служители, базирано на основните права — Ръководство за лектори на полицейските служители](#).

³⁷ FRA (2018 г.), [Предотвратяване на неправомерното профилиране сега и в бъдеще: ръководство](#).

³⁸ Например срещата на ръководителите на европейските полицейски служби. CEPOL може да организира също лятна академия за полицейските служители на средно ниво и бъдещите ръководители.

³⁹ Съгласно [Второто проучване на положението на малцинствата и дискриминацията в Европейския съюз — основни резултати](#) (2017 г.) 28 % от анкетираните, станали жертва на подбудени от омраза нападения, са сигнализирали на полицията, на друга организация или на служба за най-скорошния случай на подбудено от омраза насилие през петте години преди проучването. Сред причините за недостатъчно сигнализиране, установени от проучванията на FRA, е убеждението, че сигналът няма да доведе до нищо (34 %), а също липса на доверие или страх от полицията (28 %). FRA (2018 г.), [Даси чернокож в ЕС](#).

⁴⁰ COM(2020) 258 final.

престъпление, е един от петте ключови приоритета на стратегията. Наличието на многообразие сред персонала на правоприлагащите служби и приобщаващата полицейска работа могат да засилят доверието в правоприлагащите органи и по този начин да подобрят сигнализирането за престъпления. ЕКРН настоятелно насърчи държавите членки да разработят процедури за набиране на персонал, които да гарантират, че съставът на полицията отразява многообразието на населението, както и рамки за диалог между полицията и членовете на малцинствените групи. Доверието е от изключително значение за засилването на сътрудничеството между всички и за ефикасността на правоприлагането. Действащата работна група за регистриране на престъпленията от омраза, събиране на данни и насърчаване на подаването на сигнали ще **разработи ключови водещи принципи** за насърчаване на жертвите да сигнализират за престъпленията от омраза и FRA ще изготви **доклад относно насърчаването на сигнализирането за престъпления от омраза** през 2021 г.

Безопасност и сигурност

Някои държави членки предприеха действия за забрана на расистки групировки и техните символи често в рамките на законодателство във връзка с престъпленията от омраза, изявленията, подбуждащи към омраза или тероризма или въведоха наказателни санкции за отричането на престъпления срещу човечеството и/или нацисткия и фашисткия период, както и за пропагандата на терористични групировки. Комисията ще работи заедно с държавите членки за по-добро общо разбиране относно разрешаването на проблема с насилствените екстремистки групи. Това включва **анализ на отговорите на национално ниво** относно насилствения екстремизъм, което ще бъде представено пред съответните работни групи на Съвета през ноември 2020 г. Работата с държавите членки ще продължи за установяването на пропуски, добри практики и препоръки в борбата с насилствения екстремизъм, които ще бъдат представени в началото на 2021 г.

Трябва да бъде осигурена по-добра защита на местата, където се събират хора. Макар че това е най-вече задача на държавите членки, Комисията удвои усилията си в рамките на Плана за действие за подкрепа на защитата на обществените пространства от 2017 г.⁴¹ През последните години и в Европа, и по света хора на местата за богослужение бяха мишена на няколко терористични атаки, често подбудени от расова омраза⁴². В **Стратегията за съюза на сигурност**⁴³ беше обяснено как Европейската комисия ще работи едновременно с частния сектор и регионалните и местни власти за минимизиране на риска за хората на обществени места.

Рискове при новите технологии

Сред множеството възможности, които предлагат, цифровата трансформация и развитието на новите технологии могат да бъдат използвани за укрепване на борбата с расизма. Те обаче могат да доведат и до нови предизвикателства пред расовото равенство и недискриминацията, както и пред равните възможности в по-общ план, ако не бъдат достатъчно и адекватно адаптирани. В Бялата книга на Комисията за

⁴¹ COM (2017) 612 final. Комисията осигурява платформа за обмен на добри практики в рамките на форума на ЕС за защита на обществените места и предоставя финансиране за защитата на обществените места.

⁴² Например нападенията над джамиите в Крайстчърч, Нова Зеландия, през март 2019 г., нападенията над църквите в Шри Ланка през април 2019 г. или стрелбата пред синагогата в Хале, Германия, през октомври 2019 г.

⁴³ COM(2020) 605 final.

изкуствения интелект (ИИ)⁴⁴ беше обяснено как определени употреби на тази бързо развиваща се технология крият редица потенциални рискове. Използването на алгоритми може да запази или дори да стимулира расова предубеденост, ако данните за хранване на алгоритми не отразяват многообразието на обществото в ЕС.

Проучвания показваха например, че алгоритмите за лицево разпознаване, които се основават на изкуствен интелект, могат да покажат високи нива на погрешно класифициране, когато се прилагат за някои демографски групи като жените и хората с малцинствен расов или етнически произход⁴⁵. Това може да доведе до необективни резултати и в крайна сметка до дискриминация⁴⁶. Комисията и агенцията EU-LISA работят върху технологии за лицево разпознаване, които да се използват от големите ИТ системи на ЕС за управлението на границите и сигурността⁴⁷.

Правилата на ЕС за защита на данните вече съдържат редица предпазни мерки по отношение на обработването на биометрични данни с цел уникално идентифициране на физическо лице. Предстоящото **предложение за хоризонтална законодателна рамка за изкуствения интелект** ще обърне специално внимание на риска от предубеждения и дискриминация, вграден в системите за изкуствен интелект. Очаква се то да съдържа конкретни изисквания за качеството на наборите от данни за обучение и процедурите за тестване за откриване и коригиране на отклоненията, които ще послужат за предотвратяване на отрицателни дискриминационни ефекти на ранен етап и за осигуряване на постоянен мониторинг и бдителност за спазване на действащото законодателство в областта на равенството в рамките на жизнения цикъл на изкуствения интелект. Дистанционната биометрична идентификация и други технологии за наблюдение с висока степен на вмешателство се нареждат сред високорисковите приложения, използващи изкуствен интелект, които ще трябва да отговарят на специфични изисквания и да бъдат подложени на предварителна оценка на съответствието.

Трудова заетост, образование, здраве и жилищно настаняване

Въпреки развитата правна рамка за борба с дискриминацията продължават да съществуват неравенства по отношение на достъпа до заетост, образование, здравеопазване и жилищно настаняване, а законодателството трябва да бъде подкрепено от мерки на политиката. Когато правната защита не е достатъчна, Комисията ще се бори с расизма също чрез политики и програми за финансиране.

Европейският стълб на социалните права има за цел да осигури справедливост в ежедневието на всеки гражданин, независимо дали той учи, работи, търси работа или е пенсионер дали живее в град или в селски район и независимо от каквито и да било лични характеристики, включително расов или етнически произход. Планът за действие относно Европейския стълб на социалните права, който ще бъде представен

⁴⁴ Бяла книга на Комисията за изкуствения интелект — Европа в търсене на високи постижения и атмосфера на доверие (COM(2020) 65 final).

⁴⁵ Вж. [Gender Shades: Intersectional Accuracy Disparities in Commercial Gender Classification](#) („Нюанси на пола: Интерсекционални несъответствия в точността при комерсиалната полова класификация“).

⁴⁶ Вж. FRA, [Facial recognition technology: fundamental rights considerations in the context of law enforcement](#) („Технология за лицево разпознаване: съображения за основните права в контекста на правоприлагането“).

⁴⁷ Това ще продължи вече започнатата работа на Съвместния изследователски център. Протоколът ще бъде разработен първо за бъдещата споделена биометрична съпоставителна система в контекста на системата за влизане и излизане, а на следващ етап ще бъде разгърнат и за Шенгенската информационна система.

от Комисията през 2021 г., ще подкрепи допълнително равенството на пазара на труда, включително за хората с малцинствена расова или етническа принадлежност⁴⁸. Също през 2021 г. Комисията ще представи **гаранция за децата**, чиято цел ще бъде да осигури по-добро социално приобщаване на всички нуждаещи се деца и да обезпечи достъпа им до основни услуги.

Просперитетът и социалното измерение на Европа зависят от всички нас. Кризата, свързана с COVID-19, обаче разкри и дори изостри неравенството. Използвайки пълноценно възможностите, предложени от **Next Generation EU** и **Инструмента за техническа подкрепа** за структурни реформи, Комисията ще работи съвместно с държавите членки, за да гарантира, че подкрепата в области като пазара на труда, образованието и обучението, социалната закрила, здравеопазването и жилищното настаняване допринасят за равенството.

През програмния период 2021—2027 г. фондовете на ЕС ще подкрепят усилията на държавите членки за насърчаване на социалното приобщаване⁴⁹ чрез осигуряване на равни възможности за всички и борба с дискриминацията. Фондовете на ЕС ще насърчат развитието на инфраструктурата и равния достъп до пазара на труда, здравеопазването и социалните грижи, жилищното настаняване и висококачествени, несегрегирани и приобщаващи услуги в областта на образованието и обучението за всички, по-специално за групите в неравностойно положение.

- Трудова заетост

В областта на заетостта забраната за дискриминация включва дискриминацията, основана на пол, раса или етническа принадлежност, увреждане, възраст, сексуална ориентация, религия или убеждения. Въпреки това дискриминацията на работното място или при търсенето на работа е широко разпространена; тя може да приема различни форми и засяга определени групи повече от други⁵⁰. Хората от африкански произход например виждат особено силно несъответствие между качеството на заетостта си и образователното си равнище, което се изразява в по-ниско заплащане на труда при лицата с висше образование в сравнение с населението като цяло⁵¹. Налице са доказателства, че кандидатите, които открито се определят като мюсюлмани в своята автобиография, получават по-малко покани за интервю за работа в сравнение с кандидати със същата квалификация с „религиозно неутрална“ автобиография⁵². Също така много по-висок процент млади хора от Северна Африка, от африкански произход или сред ромските общности не работят, не учат или не се обучават в сравнение с

⁴⁸ Съобщението „Силна социална Европа за справедливи промени“ (COM(2020) 14 final).

⁴⁹ По-специално Европейският социален фонд плюс (ЕСФ+) и Европейският фонд за регионално развитие (ЕФРР). Съгласно предложения ЕСФ+ държавите членки трябва да разпределят най-малко 25 % от финансирането по линия на ЕСФ+ за мерки за насърчаване на социалното приобщаване и насочването им към най-нуждаещите се. Обща цел от 4 % е амбицията за подкрепа на най-уязвимите. Освен специфичната цел на ЕСФ+ няколко други инструмента на ЕС за финансиране могат да се използват за интегриране на маргинализираните общности.

⁵⁰ Вж. FRA (2017a) и FRA (2017b). Например на въпроса относно опита им през 12-те месеца преди проучването 13 % от анкетираните мюсюлмани са отговорили, че са се почувствали дискриминирани, когато са търсели работа. Подобна дискриминация при търсене на работа е установена при 16 % от анкетираните роми и 15 % от северно африканците.

⁵¹ FRA (2018 г.), [Да си чернокож в ЕС](#).

⁵² Вж. изследователския проект по „Хоризонт 2020“ относно растежа, равните възможности, миграцията и пазарите (GEMM): <http://gemm2020.eu/>

населението като цяло⁵³. Предизвикателствата вероятно ще се увеличат с кризата, предизвикана от COVID-19, тъй като икономическият спад има тенденция да изостря неравенствата. В тази връзка пълното изпълнение и прилагане на съществуващите правни инструменти е ключов фактор. Планът за действие относно Европейския стълб на социалните права също ще допринесе за по-добро справяне с дискриминацията в областта на заетостта.

Нещо повече, притежаването на подходящи умения означава способност за по-лесно намиране на работа, по-лесно запазване на работата и по-лесно справяне с прехода между работни места. Това изисква равен достъп до допълнителни възможности за повишаване на уменията за всички хора, независимо от расата, етническия произход или други основания за дискриминация. Неотдавна Комисията прие **Европейска програма за умения**⁵⁴, чийто крайъгълен камък е социалната справедливост, включително препоръка на Съвета относно професионалното образование и обучение (ПОО), в която се призовава програмите за ПОО да бъдат приобщаващи за уязвимите групи, включително хората с малцинствена расова или етническа принадлежност⁵⁵. Младите хора от групи в неравностойно положение, например младежите с малцинствен расов или етнически произход или младите мигранти, са изправени пред допълнителни пречки при навлизането на пазара на труда. **Укрепената гаранция за младежта** отчита този проблем и препоръчва на държавите членки да увеличат усилията си за достигане към най-уязвимите млади хора и да обърнат необходимото внимание на всички форми на дискриминация⁵⁶. **Европейската мрежа на публичните служби по заетостта (ПСЗ)** ще набележи подходи за недискриминация в публичните служби по заетостта в целия ЕС и ще насърчи взаимното обучение на тази основа⁵⁷. Социалните предприятия и в по-общ план социалната икономика могат също да бъдат използвани в движението срещу расовото неравенство и тяхната роля ще бъде разгледана в **европейския план за действие за социалната икономика**, който ще бъде представен от Комисията през 2021 г.

- Образование

В съответствие с Директивата за расовото равенство децата от всички раси и етноси трябва да имат равен достъп до образование. Учителите трябва да бъдат обучени да работят с всички деца и да отчитат нуждите на учениците с различен произход, включително по въпроси, свързани с расовата дискриминация. Училищата трябва да бъдат безопасно място, в които няма тормоз, расизъм и дискриминация. Необходимо е децата отрано да научат за равенството, уважението и приобщаването и да станат способни да разпространяват тези ценности сред връстниците си и в общностите, в които живеят⁵⁸.

Докато държавите членки носят отговорността за съдържанието и организацията на системите за образование и обучение в държавите членки, укрепването на

⁵³ Например до 76 % от младите хора от африкански произход в Австрия не работят, не учат и не се обучават, в сравнение с 8 % от населението като цяло (FRA (2018 г.), [Да бъдеш чернокож в ЕС](#)).

⁵⁴ Съобщение [Европейска програма за умения за постигане на устойчива конкурентоспособност, социална справедливост и издръжливост](#) (COM(2020) 274 final).

⁵⁵ COM(2020) 275 final.

⁵⁶ Предложение за препоръка на Съвета „Мост към работни места — укрепване на гаранцията за младежта“ (COM(2020)277 final).

⁵⁷ Съобщение „Подкрепа за младежката заетост: мост към работните места за следващото поколение“ (COM(2020) 276 final).

⁵⁸ <https://rm.coe.int/ecri-general-policy-recommendation-no-10-key-topics-combating-racism-a/16808b75f7>.

приобщаващото образование е сред приоритетите на сътрудничеството на ЕС. Приобщаването и справедливостта в образованието ще бъдат част от приоритетните аспекти на **европейското пространство за образование**. Изискването за приобщаване и справедливост се отнася и до цифровото обучение и образование в контекста на актуализирания **план за действие в областта на цифровото образование**, който ще бъде представен тази година. През 2021 г. Комисията ще представи всеобхватна стратегия относно правата на детето, която ще съдържа и действия за борба с расизма и дискриминацията. Училищата имат важна роля с приноса си за намаляване на расовите стереотипи и предразсъдъци сред децата.

Младите хора също могат да играят важна роля в борбата с расизма и дискриминацията. В процеса на диалога по въпросите на младежта в ЕС Комисията и държавите членки се запознаха с възгледите на младите европейци, в резултат на което бяха изготвени 11 европейски цели за младежта⁵⁹. Тези цели представят визия за една Европа, която дава възможност на младите хора да реализират пълния си потенциал и да насърчават равенството и приобщаващите общества.

Програмата „Еразъм+“ финансира проекти, допринасящи за интеграцията на хора с малцинствен расов или етнически произход⁶⁰. **Европейският корпус за солидарност** също може да насърчава дейности за солидарност, насочени към борбата с расизма и дискриминацията, както и по-широкото участие⁶¹. Бъдещите програми⁶² ще гарантират, че се полагат усилия за стимулиране на социалното приобщаване и за достигане до хората с по-малко възможности, наред с другото, чрез премахване на пречките, пред които са изправени по-слабо представените групи и малцинства при достъпа до предлаганите от програмите възможности, и чрез осигуряване на организаторите на проектите и участниците в тях на средства за съпричастно общуване с хора с различен произход.

Мрежата за осведоменост по въпросите на радикализацията⁶³ ще подпомага усилията на преподавателите, специалистите, работещи с младежи, и по-широката общност на всички възрастови групи да се справят с поляризиращите дискусии и стигматизиращите изказвания в класната стая.

- Здравеопазване

Кризата с COVID-19 извади наяве последиците от неравенството в здравеопазването, които засягат хората⁶⁴ с малцинствен расов или етнически произход⁶⁵. Расизмът

⁵⁹ <https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/youthgoals> Целите са включени в стратегията на ЕС за младежта за 2019—2027 г.

⁶⁰ От 2004 г. досега „Еразъм+“ е подпомогнала около 26 000 проекта (с над 708 000 участници), посветени на теми като равенството и недискриминацията, межкултурния/междурелигиозния диалог и приобщаването.

⁶¹ От 2018 г. насам по линия на Европейския корпус за солидарност са били подпомогнати общо 2100 проекта по тези теми с участието на повече от 14 500 млади хора.

⁶² Стратегията ще обхваща всички аспекти на образованието, обучението, младежта и спорта. Тя ще се изпълнява през цялото времетраене на бъдещите програми по „Еразъм+“ и Европейския корпус за солидарност.

⁶³ Вж. https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/about-ran_en

⁶⁴ Според проучването EU-MIDIS II на FRA жените от ромски произход на възраст 50 години или повече определят здравословното си състояние като „лошо“ или „много лошо“ почти два пъти по-често от жените, които не са от ромски произход (съответно 55 % и 29 %).

⁶⁵ Вж. The COVID-19 pandemic: power and privilege, gentrification, and urban environmental justice in the global north, Cities & Health and National Center for Immunization and Respiratory Diseases (NCIRD) („Пандемията от COVID-19: власт и привилегии, гентрификация и справедливост с оглед на

причинява травми и поради това може да се отрази и на психичното здраве на хората. В контекста на новата програма „ЕС в подкрепа на здравето“ и на Европейския план за борба с рака ще обърне внимание на неравенството в здравеопазването, като се вземат под внимание специфичните потребности на различните групи. Обмяната на добри практики между здравните специалисти в целия ЕС и дискусиите с организации на пациентите и гражданското общество ще допринесат за възприемането на ориентиран към пациентите подход, обхващащ и специфичните потребности на хората с малцинствен расов или етнически произход. **Платформата на ЕС за здравна политика**⁶⁶ ще съдържа специален акцент върху намаляването на неравенството, основано на малцинствен расов или етнически произход, и ще предава предложения, дошли от гражданското общество, на създателите на политики в сферата на здравеопазването на равнище ЕС и на национално равнище. От **сформираната към Комисията Ръководна група по въпросите на промоцията на здравето, профилактиката на болестите и контрола на незаразните заболявания**⁶⁷ ще бъде поискано да извърши подбор на най-добрите практики за приобщаване на хората с малцинствен расов или етнически произход в стратегиите за превенция в здравеопазването с цел да бъдат приложени мащабно с подпомагане от бюджета на ЕС. За това могат да допринесат и допълнителни научноизследователски проекти по линия на програмата „Хоризонт Европа“. Необходимо е да започнат научни изследвания на социално-икономическите фактори за здравето през призмата на расовата принадлежност.

- Жилищно настаняване

При лицата, подложени на расова дискриминация, съществува по-голям риск да живеят при лоши условия и да бъдат обект на сегрегация по отношение на жилищното настаняване⁶⁸. Дискриминацията на жилищния пазар⁶⁹ засилва сегрегацията⁷⁰, което оказва верижен ефект по отношение на възможностите за образование или трудова заетост, а при семействата с деца — значително отрицателно въздействие върху детското развитие.

градската екология в глобалния север“, Градове & Здраве и Национален център за имунизации и респираторни заболявания).

⁶⁶ Платформата на ЕС за здравна политика (<https://webgate.ec.europa.eu/hpf/>) е интерактивен инструмент за насърчаване на дискусия по бъдещи безпокойство въпроси, свързани с общественото здраве, и за обмяна на знания и добри практики. В нея участват 7000 регистрирани групи на неправителствени организации и заинтересовани страни, които са приканени да организират обсъждания помежду си и с Комисията, да обединят експертния си опит в съвместни изявления и да разпространяват информация за действия сред широка аудитория.

⁶⁷ Вж. https://ec.europa.eu/health/non_communicable_diseases/steeringgroup_promotionprevention_bg

⁶⁸ Служба на Европейския парламент за парламентарни изследвания, [The Cost on Non-Europe in the area of Equality and the Fight against Racism and Xenophobia](#) („Цената на отказа от Европа в сферата на равенството и борбата с расизма и ксенофобията“).

⁶⁹ Според доклада Being Black in Europe („Да бъдеш чернокож в Европа“) на FRA почти половината от анкетираните обитават пренаселени жилища (45 %) в сравнение със 17 % от цялото население в ЕС. Една десета от анкетираните (12 %) живеят при изключително лоши условия, в пренаселени жилища с течащ покрив, мухъл по стените или прозорците, без баня или душ и без вътрешна тоалетна или в жилища, които са прекалено тъмни.

⁷⁰ Сегрегацията се характеризира с физическо и социално отделяне на членовете на маргинализирана група от членовете на немаргинализирана група и с неравностоен достъп до основни, приобщаващи и висококачествени услуги. Вж. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/thematic_guidance_fiche_segregation_en.pdf

Националните и местните органи носят основната отговорност за предприемането на мерки⁷¹ за предотвратяване на социалната и жилищната сегрегация и/или за преодоляването им⁷². И през периода 2021—2027 г. **фондовете в областта на политиката на сближаване**⁷³ ще бъдат ключови инструменти за подпомагане на действия, насочени към несегрегирано жилищно настаняване и осигуряване на достъп до приобщаващи и висококачествени основни услуги. Съблюдаването на Хартата на основните права на ЕС ще продължи да бъде от основно значение, като ще се изключва финансово подпомагане на действия, водещи до създаване на каквато и да било форма на нова сегрегация. Инициативата на Комисията за широкообхватно саниране на сградите ще доведе до по-голяма енергийна ефективност на социалните жилища и на други жилища за лица с по-ниски доходи.

Комисията:

- ще гарантира, че в законодателната рамка за изкуствения интелект ще се обърне специално внимание на риска от предубеждения и дискриминация, вграден в системите за изкуствен интелект;
- ще използва мерки на политиката и програми за финансиране, за да се бори с расизма и дискриминацията при достъпа до заетост, образование и обучение, здравни грижи, социална закрила и жилищно настаняване;
- ще гарантира, че предстоящата всеобхватна стратегия относно правата на децата ще съдържа конкретни действия за борба с расизма и дискриминацията.

Комисията приканва държавите членки:

- да увеличат усилията си за предотвратяване на дискриминационните нагласи сред правоприлагащите органи и да засилят надеждността на дейността на правоприлагащите органи за борба с престъпленията от омраза;
- да направят цялостен преглед на действия на национално равнище в отговор на насилническият екстремизъм и да идентифицират пропуските и най-добрите практики в борбата с него.

FRA следва да събира данни и да разпространява добри практики, насърчаващи справедливата полицейска намеса. CEPOL следва да предоставя ефективни програми за обучение.

3. Структурен расизъм — отстраняване на първопричината

Расизмът често е дълбоко вкоренен в историята на обществата ни и преплетен с техните културни корени и норми. Той може да намери отражение в начина, по който функционира обществото, по който са разделени правомощията и по който гражданите

⁷¹ Това може да включва широк набор от дейности, като например развиване на инфраструктурата в областта на публичните услуги, мерки, свързани със заетостта, образованието и обучението, здравеопазването и жилищното настаняване, и овластяване на общностите.

⁷² Маргинализираните и сегрегираните общности могат да бъдат идентифицирани чрез създаване на карти на бедността на ниво NUTS 3 и по-ниско от общата класификация на териториалните единици за статистически цели.

⁷³ Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР), Кохезионен фонд и Европейски социален фонд+ (ЕСФ+).

комуникират с държавните и публичните служби. Расизмът може да бъде несъзнателен и често се изразява като неотразяване на интересите на засегнатите от него лица, като дори не е задължително да има пряк опит за изключване. Ефектът от структурния расизъм може да бъде също толкова дълбок и вреден, колкото и ефектът от индивидуалния расизъм, и поради това трябва съществуването му да бъде признато и по отношение на него да се предприемат проактивни политики. Наличието на интерсекционална перспектива задълбочава разбирането за структурния расизъм, като прави и ответните действия по-ефективни.

3.1. Политики за преобръщане на тенденцията

Борба със стереотипите и повишаване на осведомеността за историята

Стереотипите могат да датират от векове и да имат трайно влияние върху нагласите, както и тенденция да се възпроизвеждат. Прекалено често стереотипите са засилени от тенденция на социално разделение, което поставя малцинствата на различно място спрямо мнозинството както в социално отношение, така и физически.

На първо място, предразсъдъците и стереотипите могат да бъдат преодоляни чрез признаване на **историческите корени на расизма**. Колониализмът, робството и Холокостът са неизменна част от историята ни с дълбоки последици за днешното общество. Съхраняването на историческата памет е важна част от насърчаването на приобщаването и разбирането; например ЕС следва да отбелязва по забележим начин ключови възпоменателни дни, свързани с расизма, като **Международния ден за премахване на робството**⁷⁴, както предлага Европейският парламент⁷⁵. Историята и нейното преподаване са важен елемент на програмите в областта на образованието, изготвени от **Съвета на Европа**⁷⁶. През юли 2020 г. Съветът на Европа прие препоръка, в която призова за включването на историята на ромите и/или пътуващите общности в училищните програми и образователните материали. Като част от действията на ЕС в сферата на **културата и ценностите** програмите „Творческа Европа“ и „Гражданство, равенство, права и ценности“ ще предложат подпомагане за проекти, насочени към премахване на препятствията и насърчаващи социалното приобщаване и участието на по-слабо представени групи и групи в неравностойно положение, в това число аспекти като мястото на малцинствата в европейското общество и историческото наследство на колониализма,

Начинът, по който хората с малцинствен расов или етнически произход биват представени в **медиите**, и фактът дали изобщо биват представени могат да засилят отрицателните стереотипи. Тази тенденция се засилва и от по-слабото им представяне в професиите, свързани с медиите. За провеждането на балансиран демократичен дебат са необходими независими и плуралистични медии. Поощряването на балансирани и положителни послания, повишаването на осведомеността и знанията на журналистите и насърчаването на медийната грамотност имат съществен принос за изграждането на

⁷⁴ Примери за ключови дни са Международният ден в памет на жертвите на Холокоста (27 януари), Международният ден за борба с расовата дискриминация (21 март), Европейският възпоменателен ден на Холокоста над ромите (2 август) и Международният ден за премахване на робството (2 декември).

⁷⁵ Резолюция на Европейския парламент от 26 март 2019 г. относно основните права на хората от африкански произход в Европа.

⁷⁶ Вж. <https://www.coe.int/en/web/history-teaching>

приобщаващи общества. Въз основа на семинарите, посветени на ромите⁷⁷, Комисията ще подготви поредица от семинари за расовите и етническите стереотипи, в които ще участват журналисти, организации на гражданското общество и представители на хората с малцинствен расов или етнически произход. Освен това Комисията работи съвместно с Европейската федерация на журналистите върху поредица от онлайн семинари, планирани за началото на 2021 г., които ще бъдат насочени към поощряване на осведомеността и насърчаване на предоставянето на балансирана информация за мюсюлманите и исляма. Културните и творческите индустрии са изправени пред сходни предизвикателства, например по-слабо представяне сред кинотворците или използване на стереотипи в другите видове културна продукция. Тези индустрии обаче могат да бъдат мощни инструменти за стимулиране на равенството, многообразието и приобщаването.

През 2021 г. и след това и въз основа на констатациите от предходни инициативи Комисията ще насърчава повишаването на осведомеността чрез целенасочени комуникационни дейности. Това ще включва привличането на известни личности от света на политиката, спорта, бизнеса и културата и приканването на организации, имащи достъп до по-широк кръг лица, да дадат подкрепата си в това отношение.

Сред целите на **дезинформацията** могат да бъдат привличане на вниманието към малцинствата по-конкретно и предизвикване на социални вълнения в по-широк план. Пандемията от COVID-19 предостави много примери за това⁷⁸. Дейността на **Европейската обсерватория за цифрови медии** във връзка с подпомагането на проверителите на факти и на научните работници в борбата с дезинформацията ще бъде съсредоточена по-специално върху дезинформацията и конспирациите, насочени към малцинствените общности. Намаляването на разпространението посредством дезинформация на послания за расова дискриминация също е важна част от кампаниите за медийна грамотност. Тези цели се подпомагат от проектите „**Медийна грамотност за всички**“⁷⁹. Работата в тази сфера ще бъде доразвита в предстоящия план за действие за европейската демокрация и в плана за действие в областта на медиите и аудио-визуалния сектор.

Действията на ЕС в областта на **спорта** също отдават приоритет на проекти, които се борят със стереотипите и насърчават социалното приобщаване посредством спорт, включително в сътрудничество с ключови организации като Съюза на европейските футболни асоциации (УЕФА) и Международната футболна федерация (ФИФА)⁸⁰. По линия на програмата „Еразъм+“ за периода 2021—2027 г.⁸¹ специален акцент ще бъде поставен върху масовия спорт⁸², което ще улесни практикуването му от хора от всякакъв произход, включително хора с малцинствен расов или етнически произход. Секторът на културата — от музиката до киното и сценичните изкуства —

⁷⁷ Вж. https://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=30548

⁷⁸ Съвместно съобщение „Борба с дезинформацията за COVID-19 — боравене с точни факти“ (JOIN(2020) 8).

⁷⁹ Чрез подготвителни действия се подпомагат нови образователни материали за борба с дезинформацията, както и идентифицирането на начини за повишаване на осведомеността за често използваните от злонамерени лица техники за създаването и разпространението на дезинформация в интернет и увеличаването на ефекта от нея.

⁸⁰ Сред съвместните инициативи са кампаниите Respect, #EqualGame и #WePlayStrong, организирани заедно с УЕФА, и кампаниите #stopracism и #stopviolence, които се провеждат заедно с ФИФА.

⁸¹ COM (2018) 367 final.

⁸² Т.е. организиран спорт, практикуван на местно равнище от непрофесионални спортисти, и „спорт за всички“.

представлява мощен инструмент за популяризиране на приобщаването и борба с расизма.

Подходящи данни за вземането на информирани решения относно политиките

Наличието на точни и съпоставими данни е от основно значение, за да могат създателите на политики и обществеността да преценят мащаба и естеството на дискриминацията и да изготвят, адаптират, наблюдават и оценяват политиките. За тази цел са необходими **данни с разбивка по етнически или расов произход**⁸³. При все това, в сравнение с данните за дискриминация на други основания, например пол, увреждане и възраст, подобни данни са относително редки. Сред пречките могат да бъдат посочени проблеми при изработването на обща методология — някои държави членки събират такива данни, докато други съзнателно избягват този подход. В резултат на това много проучвания се съсредоточават върху възприятието за дискриминация или използват други данни като гражданство или страна на раждане. Събирането на надеждни и съпоставими данни на европейско и национално равнище е основна предпоставка за ефективни действия.

FRA играе важна роля, например съвместно с Комисията тя подпомага усилията на държавите членки за подобряване на събирането и регистрирането на данни за престъпленията от омраза. През следващите две години ще бъдат извършени нови проучвания на FRA за положението на имигрантите и на потомците на имигранти и за дискриминацията и престъпленията от омраза срещу евреите. Проучванията на **Евробарометър** за дискриминацията⁸⁴ ще продължат да се провеждат периодично, за да могат промените в нагласите и възприятията да бъдат проследени във времето.

Органите по въпросите на равенството могат да си сътрудничат по полезен начин, за да анализират системите си за събиране на данни за равенството, отстранят пречките, които не позволяват на тези системи да бъдат ефективни и/или съпоставими и оперативно съвместими, и обмислят как да усъвършенстват и координират събирането на данни. Комисията ще подпомогне усилията за развиване на такава координация.

Необходими са обаче по-значими действия за изработването на **нов подход към събирането на данни за равенството**. Предварително условие за постигането на напредък към общ набор от данни е безусловното спазване на конституционните разпоредби, правото на ЕС за защита на данните и Хартата на основните права на ЕС. Необходимо е да се предвидят предпазни мерки, с които да се гарантира, че чувствителните данни относно равенството не могат да бъдат проследени до отделното лице. Това предполага безусловно спазване на правилата за защита на данните, по-специално за да се намалят потенциалните рискове от неправилно използване или злоупотреба. Комисията ще организира кръгла маса относно данните за равенството с участието на ключови заинтересовани страни⁸⁵, които ще обсъдят препятствията пред

⁸³ Още на Световната конференция на ООН срещу расизма, расовата дискриминация, ксенофобията и свързаната с тях нетърпимост през 2002 г. и в Програмата за действие от Дърбан беше отбелязана нуждата от данни с разбивка в статистиката за населението, които да се събират с изричното съгласие на анкетиранияте, въз основа на тяхното самоопределение и при спазване на стандартите на правата на човека, свързани със защитата на неприкосновеността на личния живот; https://www.un.org/en/durbanreview2009/pdf/DDPA_full_text.pdf

⁸⁴ Последващо действие във връзка с [Проучване 493 на Евробарометър от 2019 г. относно дискриминацията в ЕС](#) и предишни проучвания.

⁸⁵ В това число органите по въпросите на равенството, гражданското общество, академичната общност, институциите на ЕС, органи на ЕС като Европейския надзорен орган по защита на данните, FRA и

събирането на данни, свързани с расовия или етническият произход, и ще набележат инструменти за по-хармонизиран подход, включително по отношение на интерсекционни данни, например относно религия или вяране и пол. **Държавите членки**, при пълно отчитане на националния контекст, следва да се стремят към **събирането на данни с разбивка по расов или етнически произход**, за да се обхванат както субективните възприятия на дискриминацията и виктимизацията, така и структурните аспекти на расизма и дискриминацията. Тези данни следва да бъдат всеобхватни, надеждни, редовни и своевременни, да бъдат включени в проучвания на ЕС и национални проучвания и да бъдат представителни и съпоставими⁸⁶.

През 2021 г. **Евростат** ще въведе в проучването на ЕС за работната сила (EU-Labour Force Survey — EU-LFS) специален модул за положението на мигрантите на пазара на труда, който ще съдържа аспекти, свързани с дискриминацията на работното място.

Комисията:

- ще осъществи поредица от действия за борба с расовите и етническите стереотипи съвместно с медиите, гражданското общество и представители на хората с малцинствен расов или етнически произход;
- ще стартира действие за възприемането на последователен подход към събирането на данни относно равенството, по-специално що се отнася до данни с разбивка по расов или етнически произход.

Комисията приканва държавите членки:

- да проявят активност за преодоляването на расовите и етническите стереотипи, като използват медиите, образованието, културата и спорта;
- да подобрят събирането на данни с разбивка по расов или етнически произход.

3.2. Рамка за изпълнение: пълноценно използване на инструментите на ЕС

Действия на местно, регионално, национално и международно равнище

- Национални планове за действие

Борбата с расизма трябва да се води на всички равнища и по всеобхватен начин. Националните планове за действие са се доказали като успешен начин държавите членки да предприемат ефективни действия срещу расизма и расовата дискриминация, като същевременно адаптират конкретните действия към националните обстоятелства. Въпреки това, според неотдавнашния доклад на FRA едва около половината от държавите членки вече разполагат с такива планове⁸⁷. Комисията приканва **всички държави членки да изготвят и приемат национални планове за действие с борба с**

други агенции на ЕС, бизнеса, статистическите институти, здравни работници, международни организации, представители на държавите членки и т.н.

⁸⁶ Вж. [насоките](#), подготвени от подгрупата за данни относно равенството в рамките на Групата на високо равнище по въпросите на недискриминацията и многообразието. Вж. също [принципите и препоръките във връзка с преброяванията на населението и жилищния фонд на Статистическата комисия към ООН](#).

⁸⁷ Според доклада на FRA от юни 2020 г. 15 държави членки са започнали да изготвят правителствени планове за действие срещу расизма, расовата/етническата дискриминация и свързаната с това нетърпимост през 2019 г. (Белгия, Германия, Ирландия, Испания, Италия, Литва, Нидерландия, Обединеното кралство, Португалия, Словакия, Финландия, Франция, Хърватия, Чехия и Швеция).

расизма и расовата дискриминация. Освен че предоставят насоки за борбата с расизма в националния контекст, плановете за действие биха могли да се използват като инструменти за споделянето на добри практики между държавите членки.

Комисията предлага да работи съвместно с държавите членки, за да бъдат набелязани общи водещи принципи за националните планове за действие с активното участие на гражданското общество и органите по въпросите на равенството. До края на 2021 г. Комисията ще представи основните принципи и елементи, необходими за изготвянето на ефективни национални планове за действие⁸⁸. Всички държави членки биха могли да използват това като основа за изготвянето и приемането на национални планове за действие до края на 2022 г.

Общите водещи принципи биха могли да включват:

- ✓ придържане към областите на политика⁸⁹, посочени в този план за действие на равнището на ЕС, като например законодателство за борба с расизма, ответни действия срещу дискриминацията, проявявана от правоприлагащите органи, или недискриминация в образованието и обучението, трудовата заетост, здравеопазването и жилищното настаняване. изготвяне въз основа на всеобхватна оценка на действията, които са необходими на национално равнище във всички области, посочени в настоящия план за действие;
- ✓ адаптиране към социалния, историческия и културния контекст и особеностите на страната⁹⁰, за да се действа по най-належащите потребности;
- ✓ включване на регионалните и местните органи, гражданското общество и органите по въпросите на равенството в тяхното изготвяне, изпълнение и оценяване;
- ✓ използване на събирането на данни и на идентифициращи показатели за измерване на напредъка;
- ✓ използване на практическото ръководство⁹¹ от Службата на Върховния комисар по правата на човека на ООН и на набелязаните ключови елементи и принципи за това как да бъдат изготвени тези планове.

Комисията призовава държавите членки да докладват редовно за изпълнението на националните планове за действие. Това ще спомогне за обмена на добри практики, за взаимното обучение и за оценяването на напредъка на национално равнище и на равнището на ЕС. Комисията предлага да докладва редовно за изпълнението на националните планове за действие за борба с расизма, като първият доклад е предвиден за края на 2023 г.

⁸⁸ В тази дейност ще участва нова съвместна подгрупа, съставена от експерти от Групата на високо равнище за борба с расизма, ксенофобията и другите форми на нетърпимост и от Групата на високо равнище за недискриминация.

⁸⁹ Законодателство за недискриминация и ролята на органите по въпросите на равенството; изказвания, подбуждащи към омраза, и престъпления от омраза; незаконно профилиране от правоприлагащите органи; рискове, породени от новите технологии; стереотипи и историческо съзнание; равен достъп до образование, трудова заетост, здравни грижи, жилищно настаняване; интегриране на тревогите, свързани с равното третиране, на национално равнище; привличане на участието на регионалното и местното равнище финансиране на борбата с расизма; събиране на данни, диалог с гражданското общество.

⁹⁰ Например състава на населението, специфични исторически и правни обстоятелства и доколко е разпространена дискриминацията във всекидневния живот.

⁹¹ <https://www.refworld.org/docid/5566debe4.html>. Съгласно ръководството страните се приканват да набележат цели и действия, да определят отговорните държавни органи и целеви дати, да включат показатели за изпълнението и да предвидят механизми за мониторинг и оценка.

- **Мобилизиране на регионалното и местното равнище за постигане на значимо въздействие на място**

Местните органи имат богат опит в изготвянето на ефективни стратегии за борба с расизма и изграждането на мрежи⁹². Комисията ще продължи да подкрепя такива схеми и мрежи⁹³. Например тези теми биха могли да бъдат обсъдени в рамките на **програмата URBACT** (която се подпомага с финансиране по линия на политиката на сближаване и свързва създателите на политики в сферата на градоустройството). Тази дейност може да се основава и на сътрудничество с мрежата на големите европейски градове (EUROCITIES) и ръководената от ЮНЕСКО **Европейска коалиция на градовете срещу расизма**⁹⁴. Други местни инициативи, например програмата на ЕС за международно градско сътрудничество⁹⁵ и Споразумението на кметовете за климата и енергията⁹⁶, биха могли да послужат за платформи или модели за доразвиване на действията на градско равнище за насърчаване на расовото равенство, както и да подпомагат социалното приобщаване чрез сфери като борбата с енергийната бедност и достъпа до приемливи жилища.

Проектите за **изграждане на мрежи между градовете**⁹⁷ следва да дават приоритет на повишаването на осведомеността и предоставянето на знания за ролята на хората с малцинствен расов или етнически произход в европейското общество и култура. За да могат усилията на градовете за осъществяването на енергични политики за приобщаване на местно равнище да бъдат признати и видими, всяка година Комисията ще определя **европейска столица или европейски столици на приобщаването и многообразието**.

Селските райони са изправени пред специфични предизвикателства, като например тяхната отдалеченост, относително големия дял на новодошлите от общото население (тези райони често са първото място на пристигане на мигрантите), евентуалната липса на основни услуги и инфраструктура и по-високия процент на бедност и безработица. Действията на национално равнище за посрещане на предизвикателствата пред уязвимите селски общности⁹⁸ се допълват от фондове на ЕС. Предстоящата дългосрочна визия за селските райони също ще бъде насочена към справяне с тези предизвикателства.

- **Сътрудничество с частния сектор**

Ключова роля за гарантирането на недискриминация, многообразие и приобщаване се пада да играят на бизнес организациите и отделните дружества. С подписването на

⁹² Сред ключовите мрежи са „Градовете в ЕС срещу радикализацията“, „Северни безопасни градове“, Мрежата на силните градове и Европейския форум за сигурност в градовете.

⁹³ Например Партньорството относно приобщаването на мигрантите и бежанците по линия на Програмата на ЕС за градовете, вж. <https://www.inclusionpartnership.com>.

⁹⁴ Вж. <https://www.eccar.info/>

⁹⁵ Вж. <https://iuc.eu/na/home/>

⁹⁶ Инициативата беше стартирана от Комисията през 2008 г. и към момента Споразумението на кметовете е най-голямото световно движение на градове в сферата на енергетиката и климата. То извършва дейност в 59 държави и обхваща 10 117 местни органа.

⁹⁷ Когато партньорството между градовете се задълбочи и те засилят своето сътрудничество и обсъждания по определени въпроси https://eacea.ec.europa.eu/europe-for-citizens/funding_en

⁹⁸ Например LEADER, общностният инструмент „от долу нагоре“ на общата селскостопанска политика (ОСП), който се финансира от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, подпомага развиването на приобщаващи селски общности.

харти на многообразието⁹⁹ организациите поемат доброволен ангажимент за създаването и поддържането на приобщаваща работна среда за своите служители, независимо от пол, расов или етнически произход, религия, възраст, увреждане или сексуална ориентация. В рамките на **Европейския месец на хартите на многообразието през май 2021 г.** Комисията ще организира проява на високо равнище, която ще събере създатели на политики, изпълнителни директори на организации, подписали харта за многообразието, и други заинтересовани страни. Нейната задача ще бъде извършването на преглед на отчитането на расовия и етническия произход в стратегиите за многообразие и популяризирането на този подход. Това ще бъде последвано от **онлайн инструментариум**, подпомагащ дружествата да направят оценка на многообразието в своите структури, както и на своите вътрешни стратегии за многообразие въз основа на съобразни проучвания на персонала — въпросник, който може да бъде изтеглен, и препоръки за подобряване на многообразието в конкретната организация въз основа на резултатите от оценката.

Интегриране

При разработването на политики — от социалното приобщаване до изкуствения интелект, от Зеления пакт до цифровото приобщаване и от противопоставянето на езика на омраза до миграционните политики — интегрирането на измерението на равенството включва също така да се гарантира, че политиките на ЕС и националните политики **служат на интересите на всички хора, независимо от техния расов или етнически произход**. Комисията ще се стреми да гарантира, че борбата срещу дискриминацията на специфични основания и пресечните им точки с други основания за дискриминация, като например пол, увреждане, възраст, религия или сексуална ориентация, биват интегриран в политиките, законодателството и програмите за финансиране на ЕС без изключение. Една от задачите на новата вътрешна работна група по въпросите на равенството е да се осигури пълно покритие на всички области на политиката. Във връзка с интегрирането ще бъдат разработени насоки и обучение с цел да се окаже подкрепа на всички, които допринасят за включването на аспекта на равенството на всеки един етап от интервенциите на ЕС, както и да се популяризира по-активното взаимодействие с организациите, представляващи хората с малцинствен расов или етнически произход, през целия цикъл на политиките на Комисията. Насърчават се другите институции на ЕС и националните органи да си сътрудничат по отношение на успешните инструменти и практики за интегриране. Чрез Инструмента за техническа подкрепа държавите членки ще могат да търсят техническа подкрепа за интегриране на равенството в процеса на създаване на политики, а също и в процеса на реформи.

Мобилизиране на средства от ЕС

С бюджета на ЕС се подкрепя и ще продължи да се подкрепя постигането на целите в областта на равенството както чрез целенасочени действия, така и чрез интегриране на принципа на равенството. С добре разработени програми, ефикасно изпълнение и интелигентни комбинации от финансиране в рамките на солидна правна рамка наличните ресурси могат да бъдат максимално оползотворени, като се гарантира, че

⁹⁹ Понастоящем харти на многообразието са налице в 24 държави членки, като подписалите ги организации наброяват над 12 000 (дружества, публични институции, НПО, университети, профсъюзи), представляващи общо над 16 милиона служители; https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/tackling-discrimination/diversity-management_en

средствата достигат до тези, които най-много се нуждаят от тях. Предложението на Комисията за следващата **многогодишна финансова рамка (МФР)** предоставя редица значителни възможности за подкрепа на недискриминацията и хората с малцинствен расов или етнически произход чрез финансиране от ЕС. Новата **програма „Граждани, равенство, права и ценности“** има конкретни цели за борба с дискриминацията, расизма и ксенофобията, като и средства по други програми, например **„Хоризонт Европа“**, също ще допринесат за подкрепа на инвестициите, които насърчават равенството и приобщаването.

Като част от **Next Generation EU** новият Механизъм за възстановяване и устойчивост ще подкрепя инвестициите и реформите, които са от съществено значение за трайното възстановяване, и ще поощрява икономическата и социалната устойчивост, както и социалното сближаване¹⁰⁰. Тази подкрепа ще даде възможност на държавите членки да насърчават приобщаването на уязвими групи, включително ромите и други хора с малцинствен расов или етнически произход.

Организациите на гражданското общество са ключови фактори в борбата срещу расизма и дискриминацията. Комисията има за цел не само да установи дейно сътрудничество с гражданското общество, но и да подпомогне осигуряването на финансова подкрепа за неправителствени организации и организации на общностите. За тази цел Комисията ще се стреми към **създаването на силна култура на партньорство с представители на гражданското общество**, така че социалното приобщаване, основните права и равенството да бъдат насърчавани, като се започне от формулирането на политиките до етапа на тяхното изпълнение включително. Комисията призовава държавите членки да направят същото.

Тъй като по-голямата част от бюджета на ЕС се изпълнява от държавите членки¹⁰¹, те играят ключова роля в разработването на целенасочени политики и максималното оползотворяване на програмите за финансиране в подкрепа на засегнатите от расизъм и дискриминация. Държавите членки се приканват да отговорят на тези нужди при използването на средства по линия на МФР и Next Generation EU. Комисията ще се стреми да гарантира, че специфичните за всяка държава предизвикателства в областта на приобщаването и дискриминацията са надлежно взети предвид в предстоящите споразумения за партньорство и в планове за общата селскостопанска политика, а също и че мерките за насърчаване на равенството и приобщаването се изпълняват чрез оперативни програми. Това се подкрепя и от благоприятстващите условия, приложими за специфичните фондове на ЕС през 2021—2027 г., предложени от Комисията с цел да се гарантира зачитането на основните права¹⁰², включително недискриминацията, както и равенството, приобщаването и участието на ромите¹⁰³.

¹⁰⁰ За да получат подкрепа, държавите членки ще трябва да изготвят планове за възстановяване и устойчивост, насочени, наред с другото, към справяне с икономическите и социалните последици от кризата.

¹⁰¹ 80 % от бюджета на ЕС се изпълняват в режим на споделено управление с държавите членки при ограничени възможности за Комисията да разработва действия на място.

¹⁰² Чрез въвеждането на хоризонтално благоприятстващо условие за ефективното прилагане и изпълнение на Хартата на основните права на ЕС.

¹⁰³ Програмирането от страна на държавите членки на специфичната цел на ЕСФ+ за насърчаване на социално-икономическата интеграция на маргинализираните общности, като например ромите, трябва да отговаря на всички изисквания в приложение IV към [предложението на Комисията за Регламента за общоприложимите разпоредби за периода 2021—2027 г.](#) относно тематичните благоприятстващи условия за националните стратегически рамки за ромите. Освен специфичната цел

Борбата с расизма и дискриминацията и външните политики

Расизмът е глобален проблем и е важно вътрешните и външните действия на ЕС за предотвратяване и борба с расизма да бъдат съгласувани помежду си и взаимно да се подсилват. Във външните отношения борбата срещу расизма и дискриминацията на каквото и да е основание е основна цел на ЕС по отношение на правата на човека. Като такава тя е намерила отражение в съответните международни споразумения и документи на външната дейност на ЕС, в т.ч. Плана за действие на ЕС относно правата на човека и демокрацията (2015—2019 г.)¹⁰⁴, и ще бъде включена в неговия приемник за периода 2020—2024 г., който предстои да бъде приет през последното тримесечие на 2020 г. Насоките на ЕС в областта на правата на човека относно недискриминацията във външната дейност, приети от Съвета през 2019 г., предоставят концептуални и оперативни насоки за институциите на ЕС и държавите членки в борбата срещу расизма и расовата дискриминация¹⁰⁵. Освен това ЕС насърчава държавите, обхванати от процеса на разширяване, да се придържат към достиженията на правото на ЕС относно справянето с дискриминацията, расизма и ксенофобията. Търговската политика на ЕС също играе роля в борбата с дискриминацията и расизма¹⁰⁶.

Международната конвенция за премахване на всички форми на расова дискриминация заема централно място в борбата на ЕС срещу расизма в рамките на сътрудничеството и политическите диалози с партньорските държави и регионални и международни организации. Кризата, свързана с COVID-19, вероятно ще задълбочи още повече неравенствата, особено по отношение на здравето, където хората с малцинствен расов или етнически произход и бежанците са по-уязвими на последиците от пандемията¹⁰⁷. Високите равнища на неравенство също така представляват пречка пред устойчивото развитие и реализирането на Програмата до 2030 г. и целите за устойчиво развитие.

Що се отнася до финансовата подкрепа, ценностите на антирасизма, недискриминацията и равенството са неразделна част от Европейския инструмент за демокрация и права на човека и са хоризонтален приоритет¹⁰⁸ в неговия приемник — Инструмента за съседство, сътрудничество за развитие и международно сътрудничество.

Нарастващото неравенство е световно явление, заради което все по-голямо значение придобива изграждането на международни партньорства за съвместно и съгласувано справяне с тези предизвикателства. Въз основа на тази солидна рамка за външната дейност Комисията и върховният представител ще се стремят към по-нататъшно укрепване на партньорствата с ключови международни, регионални и двустранни

на ЕСФ+ няколко други инструмента на ЕС за финансиране могат да се използват за интегрирането на маргинализираните общности.

¹⁰⁴ Вж. https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu_action_plan_on_human_rights_and_democracy_en_0.pdf

¹⁰⁵ Съвет на Европейския съюз, 18 март 2019 г., док. 6337/19 и док. 6338/19.

¹⁰⁶ Например Общата схема от преференции на ЕС насърчава ратифицирането и прилагането на Конвенцията на МОТ относно дискриминацията (C111) и Международната конвенция за премахване на всички форми на расова дискриминация, като също и споразуменията на ЕС за свободна търговия насърчават ратифицирането и прилагането на Конвенцията на МОТ относно дискриминацията (C111).

¹⁰⁷ Вж. Организация на ООН за прехрана и земеделие, [Addressing inequality in times of Covid-19, 28 April 2020](#). (Справяне с неравенствата в епохата на Covid-19, 28 април 2020 г.)

¹⁰⁸ Вж. също „Основен на правата подход към сътрудничеството на ЕС за развитие, който включва всички права на човека“ (SWD (2014) 152 final).

партньори, като към въпросите на борбата с расизма ще бъде подхотдено с нова енергия.

Комисията:

- ще предложи до края на 2021 г. основните принципи и елементи, необходими за изготвянето на ефективни национални планове за действие срещу расизма, като резултат от съвместна работа с органите на държавите членки;
- ще представи първия доклад за изпълнението на националните планове за действие до края на 2023 г.;
- ще даде началото на ежегодно определяне на европейска столица(и) на приобщаването и многообразието;
- ще организира през пролетта на 2021 г. проява на високо равнище относно отчитането на расовия и етнически произход в стратегиите за многообразие на частните дружества;
- заедно с върховния представител ще се стреми към по-нататъшно укрепване на партньорствата с ключови международни, регионални и двустранни партньори, като към въпросите на борбата с расизма ще бъде подхотдено с нова енергия.

Комисията приканва държавите членки:

- да приемат до края на 2022 г. национални планове за действие срещу расизма;
- да гарантират, че представители на гражданското общество и органите по въпросите на равенството участват в разработването, прилагането и оценката на националните планове за действие срещу расизма.

3.3 Положителни действия от страна на ЕС: изслушване и действия

Положителните действия могат да играят важна роля за преодоляването на липсата на реално равенство в обществата: формалното равенство само по себе си не може да отговори на специфичните нужди на определени групи хора. Могат да бъдат предприети действия, за да се компенсира неравнотойното положение, в което се намират хората с малцинствен расов или етнически произход. Правото на ЕС не възпрепятства държавите членки да приемат специфични мерки за избягване или компенсиране на неравнотойно положение, свързано с дискриминация, основана на расов признак или етнически произход, когато е предвидена закрила.

Държавите членки се насърчават също така да установят начини за популяризиране на задължителното интегриране на аспектите на равенството в ежедневната дейност на **публичните органи**. Правните задължения на публичния сектор да насърчава проактивно и систематично равенството, наричани също **законоустановени задължения по отношение на равенството**¹⁰⁹, поставят равенството в центъра на публичната политика. Те са от значение за публични органи като създателите на

¹⁰⁹ Законоустановените задължения включват превантивни задължения, които изискват от организациите да установяват системи и процеси за предотвратяване на дискриминацията, институционални задължения, изискващи от организациите да установяват системи и процеси за насърчаване на равенството сред служителите и ползвателите на услуги, както и задължения за интегриране, които изискват от публичните органи да отчитат надлежно при изготвянето на законодателство, бюджетирането, регулирането и създаването на политики необходимостта от насърчаване на равенството.

политики, доставчиците на услуги, работодателите и възложителите на стоки и услуги. Констатирано е, че подобни задължения¹¹⁰ дават възможност за ефективни и проактивни подходи за премахване на дискриминацията и насърчаване на равенството. Комисията ще продължи да улеснява обмена на добри практики между държавите членки за приемането на законодателство за законоустановени задължения и неговото прилагане.

Приобщаващи демокрации

В периода, предхождащ изборите за Европейски парламент през 2019 г., нарасна съзнанието за пречките пред демократичното участие и представителството на групи, податливи на маргинализация, като например хора с малцинствен расов или етнически произход¹¹¹. Правни и административни предизвикателства, пречки пред достъпността, както и институционални трудности действаха като препятствие пред приобщаващата демокрация. В доклада за **изборите за Европейски парламент през 2019 г.**¹¹² се стигна до заключението, че напредъкът е все още недостатъчен. Комисията обяви намерението си да работи с европейските политически партии, Европейската мрежа за сътрудничество в областта на изборите, както и гражданското общество за подобряване на участието¹¹³, като това ще бъде част от работата в рамките на Плана за действие за европейската демокрация и предстоящия доклад на Комисията относно гражданството на ЕС. Това е и област, в която събирането на данни за демократичното участие на малцинствата би било от ключово значение, за да се определи мащабът на проблема, при пълно зачитане на основните права и изискванията за защита на данните¹¹⁴.

Нови структури за изслушване и учене: постоянна рамка за обмен

В своите политически насоки председателят Фон дер Лайен подчерта, че: *Може да имаме различни вярвания, да сме част от различни малцинствени групи, но трябва да се погрижим да се вслушваме едни в други, да се учим едни от други и да прегърнем това многообразие.* Необходимо е създателите на политики в институциите на ЕС и държавите членки да бъдат в контакт и да се учат от хората, които са изложени на расизъм в своето ежедневие. За Комисията ще бъде приоритет изслушването на засегнатите, като тя ще изпълнява и наблюдава настоящия план за действие с участието на хора, подложени на расизъм и дискриминация. За тази цел Комисията предвижда **редовни консултации и диалог** с държавите членки, органите по въпросите на равенството и представителите на местно равнище, както и с организациите на гражданското общество, които дават израз на безпокойството на засегнатите лица. Тези диалози ще обхващат не само целевите мерки, обявени в настоящия план за действие, но също така ще бъдат от основно значение за работата по

¹¹⁰ Вж. Crowley N., [Making Europe More Equal: A legal duty?](#) („Укрепване на равенството в Европа: правно задължение?“).

¹¹¹ Вж. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/eu-citizen_-_type_a_report_-_infographics_-_a4_full.pdf

¹¹² Доклад относно изборите за Европейски парламент през 2019 г. (COM(2020) 252 final).

¹¹³ Комисията ще организира семинар относно изборите, посветен на обмена и насърчаването на най-добри практики в областта на приобщаващата демокрация, с цел издигането на кандидати, отразяващи многообразието на нашите общества. Този семинар е планиран за 2022 г., така че да бъде взет предвид при следващите избори за Европейски парламент през 2024 г.

¹¹⁴ Европейската мрежа за сътрудничество в областта на изборите ще заседава през септември 2020 г., за да започне дискусията относно по-доброто събиране на данни. Резултатът ще бъде част от предвидения за четвъртото тримесечие на тази година доклад за гражданството на ЕС за 2020 г.

интегрирането на гледната точка на хората с малцинствен расов или етнически произход във всички политики на ЕС.

Това означава да се обърнем към и да се ангажираме в по-висока степен с участниците от страна на **гражданското общество** на място. Комисията редовно, поне два пъти годишно, ще провежда срещи с организации на гражданското общество, които участват дейно в борбата срещу расизма на европейско, национално и местно равнище, за да направи равносметка на напредъка в борбата срещу расизма. Този диалог следва също да включва и представители на мрежите на диаспорите, социалните партньори¹¹⁵, политическите партии, предприятията, доставчиците на образование и обучение, социалните работници, здравните специалисти, академичните среди, културните и спортните организации, както и младежките организации. Той следва по-специално да даде възможност да бъде чул гласът на местните участници, които разполагат с експертни познания и опит от първа ръка, при очертаването на верния път напред.

Що се отнася до **експертите**, съществуващите групи на високо равнище¹¹⁶ трябва определено да насочат вниманието си към изпълнението на плана за действие. Те ще осигурят форуми за обсъждане, обмен и засилване на координацията и сътрудничеството между националните органи, гражданското общество и органите по въпросите на равенството.

Освен това Комисията ще назначи **координатор за борбата с расизма**. Координаторът ще осъществява тясна връзка с лица с малцинствен расов или етнически произход и чрез него проблемите им, предизвикващи загриженост, ще бъдат отнасяни до Комисията. Координаторът ще взаимодейства с държавите членки, Европейския парламент, гражданското общество и академичните среди за засилването на мерките на политиката в областта на антирасизма. Освен това координаторът ще обедини сили със службите на Комисията за изпълнение на политиката на Комисията за предотвратяване и борба с расизма.

Конференцията за бъдещето на Европа ще предложи на гражданите от всички сфери на живота и всички краища на нашия Съюз възможността да обсъждат значими за тях теми, включително основните права и ценностите на ЕС, които са фундаментални за нашия Съюз и неговото бъдеще.

Борбата срещу расизма в ЕС изисква най-висока степен на политическо внимание. Комисията ще организира **среща на високо равнище срещу расизма** с участието на институциите на ЕС, държавите членки, гражданското общество, органите по въпросите на равенството и организации на местно ниво. Срещата на високо равнище ще бъде организирана във връзка с **Международния ден за премахване на расовата дискриминация** на 21 март 2021 г., като тази дата ще бъде отбелязвана от Комисията ежегодно.

¹¹⁵ Комисията и икономическите и социалните партньори подновиха своя ангажимент за интеграция на бежанците и мигрантите (Съвместно изявление за подновяване на Европейското партньорство за интеграция от 7 септември 2020 г.) и изтъкнаха специфичните предизвикателства, пред които са изправени мигрантите и бежанците в резултат на кризата с COVID-19, а именно, че рискът от надигане на расизма и ксенофобията може да представлява допълнителна пречка пред участието им на пазара на труда и в обществото като цяло. Вж. https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/legal-migration/european-dialogue-skills-and-migration/european-partnership-integration_en.

¹¹⁶ По-специално групата на високо равнище на ЕС за борба с расизма, ксенофобията и други форми на нетолерантност и групата на високо равнище по въпросите на недискриминацията, равенството и многообразието.

Комисията:

- ще засили диалога си с държавите членки, органите по въпросите на равенството, организациите на гражданското общество и представителите на местно равнище за изпълнението на настоящия план за действие;
- ще назначи координатор за борбата с расизма;
- ще организира среща на високо равнище срещу расизма през пролетта на 2021 г.

Комисията приканва държавите членки:

- да приемат специфични мерки за избягване или компенсиране на неравнопоставено положение, свързано с дискриминация, основана на расов или етнически произход, когато е предвидена закрила;
- да установят начини за популяризиране на задължителното интегриране на аспектите на равенството в ежедневната дейност на публичните органи.

1. Човешките ресурси на ЕС

Европейската комисия трябва да дава пример като работодател. За да бъде модерна организация, Комисията се нуждае от работна сила, която е представителна за нашето общество като цяло.

В рамките на мандата на настоящата Комисия ще бъдат осъществени нови действия¹¹⁷ за насърчаване на многообразието и за осигуряване на недискриминационна и приобщаваща работна среда за всички, независимо от техния расов или етнически произход или цвѳта на кожата им. Всички тези действия ще бъдат част от по-широк набор от мерки в предстоящата **стратегия относно човешките ресурси**, която ще даде облик на модернизирването на Комисията в качеството ѝ на публична администрация. В рамките на генерална дирекция „Човешки ресурси и сигурност“ ще бъде създадена **служба за многообразие и приобщаване**, която да наблюдава разработването и изпълнението на всички съответни действия. Службата ще осигури също така „обслужване на едно гише“ за всички експерти и служби, които допринасят за напредъка на многообразието, равенството и приобщаването във всички отдели на Комисията.

За първи път ще бъдат събирани данни за многообразието на служителите на Комисията чрез специално проучване, посветено на многообразието и приобщаването, което ще бъде доброволно и анонимно. Резултатите от него ще проправят пътя за основи на факти политики и мерки в рамките на стратегията за човешките ресурси. Проучването ще обхване всички категории служители и ще бъде насочено към всички възможни основания за дискриминация, включително данни относно расовия и етническия произход на персонала, при пълно спазване на правилата за защита на

¹¹⁷ Няколко действия вече бяха извършени по линия на съобщението на Комисията [По-добри работни места за всички: равни възможности към многообразие и приобщаване](#) (C(2017) 5300 final).

данните. То ще послужи като основа за измерване на напредъка в бъдеще. Други институции и органи на ЕС биха могли да предприемат подобни стъпки¹¹⁸.

Ангажиментът за насърчаване на многообразието важи за всички равнища на организацията и следователно обхваща служителите от всички функционални групи и степени. Процесите за набиране и подбор на служители в институциите на ЕС са ключови инструменти в това отношение.

Макар че **процесът на подбор** се основава на достойнствата на кандидатите и следва политика на равни възможности, трябва да се окаже подкрепа за по-голямо многообразие сред кандидатите. През следващите шест месеца ще бъде въведена стратегия за целенасочена комуникация¹¹⁹. До края на 2020 г. Европейската служба за подбор на персонал (EPSO) ще отправи покана за насърчаване на сътрудничеството с различни експертни организации и сдружения, представляващи малцинства, както и ще стартира **мрежа от партньорски организации по въпросите на многообразието**, създадена с цел получаване на информация относно възможностите и конкурсите за работа. Тази мрежа ще бъде също така от решаващо значение за по-доброто разбиране на съществуващите демотивиращи фактори да се гледа на институциите на ЕС като потенциални работодатели. В сътрудничество с държавите членки ще бъде разработен **инструмент за наблюдение на равенството и многообразието** с цел да се установяват потенциалните пропуски при кандидатите, евентуалните блокиращи фактори и начините, по които те могат да бъдат преодолени.

За да се засили още повече предотвратяването на евентуална дискриминация в **процеса на набиране на персонал**, специалистите в областта на човешките ресурси ще участват в **задължително обучение относно несъзнателната пристрастност** и ще придобият допълнителна специализация в техниките за набиране на служители и за провеждане на интервюта. Това ще бъде подкрепено от **скрининг на равенството и многообразието** на процесите, процедурите и инструментите за набиране на персонал, за да се установи потенциалният риск от пристрастност или дискриминация, както и необходимите действия за отстраняване на проблемите. Комисията е твърдо решена да предприеме всички подходящи действия, за да гарантира ефективно разрешаване на проблемите, установени от скрининга на равенството и многообразието.

Ангажиментът на Комисията за многообразие обхваща и **програмата за стажанти** на Комисията¹²⁰. Комисията ще извърши скрининг на равенството и многообразието на цялата програма с цел **да представи през 2021 г. стратегия** със специфични цели по отношение на представителството на кандидати с малцинствен расов или етнически произход. Тези цели ще важат за поканите за представяне на кандидатури, които ще бъдат отправени през 2022 г.

Предприемането на допълнителни стъпки за по-голямо многообразието сред служителите на Комисията обаче би било застрашено, ако самото работно място не е напълно приобщаващо. Комисията ще приложи допълнителни мерки за постигането на

¹¹⁸ Европейската служба за външна дейност вече изрази намерението си да се присъедини към това специално проучване.

¹¹⁹ Това ще включва мобилизиране на студентските посланици на EU Careers и на програмата „Отново на училище/в университета“ за популяризиране на възможностите за професионално развитие в институциите на ЕС сред учениците от малцинствен етнически или расов произход. До края на 2020 г. ще се състои майсторски клас за многообразието, като в него ще се съберат 185 посланици на EU Careers от 140 университета от цяла Европа.

¹²⁰ Решение C(2005) 458 на Комисията.

култура на приобщаване. Ключовата роля на ръководителите на висше и средно равнище ще бъде подчертана, включително чрез превръщането на **Хартата на многообразието и приобщаването** на Комисията¹²¹ в неразделна част от ангажимента на ръководството на всяка служба. На всички служители ще бъде предложено редовно обучение относно несъзнателната предвзетост, включително по отношение на расовия и етническия произход, в т.ч. пресечните точки с други основания за дискриминация. Специална **вътрешна комуникационна кампания** ще обхване всички аспекти на многообразието и приобщаването, включително по отношение на расовия и етническия произход. Като част от дейностите на ЕС за отбелязването на ключови възпоменателни дни, свързани с расизма, ще бъдат организирани специални действия за повишаване на осведомеността на служителите, като например прояви или статии за персонала. През 2021 г. проявата ще бъде под формата на семинар на тема „Нарушаване на мълчанието относно расовото и етническото многообразие“ с лични истории на ръководители и членове на персонала от различен расов или етнически произход.

Редом с превантивните действия случаите на дискриминация, неравенство или нетолерантност по време на процеса на наемане на работа или на работното място ще продължат да бъдат стриктно проследявани. Това означава, че кандидатите и служителите следва да се чувстват в безопасност да съобщават за евентуални **нелоялни, дискриминационни или враждебни практики**. Рамката на политиката на Комисията относно тормоза е в процес на преразглеждане и ще послужи като рамка за справяне с всички форми на нежелано поведение на работното място, включително тези, които се коренят в расовата дискриминация.

Комисията ще определи **изходна позиция за всички свои действия** за постигането на напредък по отношение на многообразието и приобщаването спрямо други публични администрации, международни организации и частни дружества и ще започне редовен диалог с другите институции на ЕС. Приоритетно внимание ще получат действията, специфични за кандидатите и служителите от малцинствен расов или етнически произход.

До 2023 г. Комисията ще извърши оценка на ефективността на предприетите действия за повишаване на расовото и етническото многообразие сред своите служители.

Комисията:

- ще даде пример сред институциите, като предприеме стъпки за значително повишаване на представителността на служителите на Комисията чрез мерки, насочени към набирането и подбора на персонал;
- ще прикани другите институции на ЕС да предприемат стъпки в съответствие с предвиденото в настоящия план за действие с цел насърчаване на многообразието и приобщаването на съответното работно място.

2. Заключение

Расизмът е категорично в разрез с основните ценности на ЕС. Укрепването на борбата срещу расизма в ЕС е споделена отговорност и изисква съвместни, решителни и

¹²¹ Вж. Съобщение на Комисията (C(2017) 5300).

непрекъснати усилия. Институциите на ЕС, държавите членки и агенциите на ЕС, в партньорство с организациите на гражданското общество, социалните партньори и частния сектор, трябва да работят заедно за постигането на конкретен напредък в посока на премахването на тази чума от нашите общества.

Комисията приканва всички имащи отношение участници и заинтересовани страни да встъпят в открит, честен и непрекъснат диалог, за да помогнат за по-нататъшното разработване и прилагане на политики за противодействие на расизма. Като част от този диалог институциите на ЕС и държавите членки трябва да възприемат нов подход към начина, по който си взаимодействат с гражданското общество, и да гарантират, че се чува гласът на хората от малцинствен расов или етнически произход.

Изпълнението на представените тук действия ще подлежи на мониторинг, напредъкът ще бъде докладван и действията ще бъдат адаптирани, когато е необходимо. Комисията приканва Европейския парламент редовно да обсъжда и подкрепя изпълнението на плана за действие, а Съвета да приеме заключения относно действията на държавите членки за предотвратяване и борба с расизма. Комисията призовава държавите членки да приемат до края на 2022 г. своите национални планове за действие и да използват в максимална степен всички инструменти, с които разполагат, по-специално възможностите, предлагани от програмите за финансиране в рамките на МФР и Next Generation EU, за да подкрепят хората, засегнати от расизъм и дискриминация. Работейки заедно, ще превърнем в действителност един Европейски съюз, в който няма расизъм.